

Izzivi učitelja v učilnici in izven nje

Ksenija Erdela Lah, profesorica razrednega pouka, Osnovna šola in vrtec Apače

Učitelj se vsakodnevno spopada z več izzivi. Delo učitelja se prične že mnogo pred vstopom v razred. Ustvariti mora spodbudno učno okolje. Znati mora pritegniti svoje učence, biti mora iznajdljiv, saj nekatere korake resda lahko načrtuje, a so nekateri tudi nepredvidljivi. Učenci prihajajo iz različnih okolij in učitelj je tisti, ki poišče ustrezne metode, oblike, ustvari spodbudno okolje ter sodeluje z učenci in starši. Oblike sodelovanja s starši so določene. Nekateri so bolj, nekateri manj pogosti. Na delo vpliva ogromno dejavnikov in ni recepta, ki bi deloval v vsakem oddelku. Ko so učenci manjši, so precej aktivni. Pomembno je, da učitelj v razredu kombinira miselne dejavnosti z različnimi telesnimi aktivnostmi. Po telesni aktivnosti se nato učenec zopet lažje in z večjo motiviranostjo loti miselnih nalog.

1 Kako ustvariti spodbudno učno okolje?

Biti učitelj je posebno poslanstvo. Nad tem poklicem sem bila navdušena že v svojih otroških letih, ko sem bila učiteljica svoji mlajši sestri. Uživala sem, ko sem lahko prenašala svoje znanje. Biti učitelj v sodobnem učnem prostoru je poklic, ki zahteva rast in razvoj učitelja, iskanje in uporabo novih praks. Tudi sodelovanje med učencem, učiteljem in starši je zelo pomembno.

Biti iznajdljiv učitelj, ustvariti spodbudno učno okolje in zavedanje, kako pomembna je vloga razrednika, je le nekaj dejavnikov, ki so zame velikega pomena.

Učitelj mora poleg poznavanja teorije in pravilnikov v svojem poklicu tudi uživati. Poleg zaključene fakultete, opravljenega strokovnega izpita, obiskovanja seminarjev in samoizobraževanja moramo biti učitelji tudi osebe, ki ustvarimo otroku vzpodbudno okolje, ga znamo motivirati, prav tako pa moramo dobro sodelovati s starši.

Žagar (2001) je posebej izpostavil telesne in miselne značilnosti. V nižjih razredih so učenci zelo aktivni, zato miselne dejavnosti kombiniramo z vmesnimi telesnimi aktivnostmi. Tako zmanjšamo njihovo nemirnost. Otroci te starosti pa potrebujejo tudi obdobje počitka, zato morajo utrujajočim aktivnostim slediti umirjene. Žagar navaja tudi, da so otroci v začetnih razredih osnovne šole bolj kritični pri sklepanju prijateljstva kot na predšolski stopnji. Učenci v nižjih razredih imajo raje organizirane igre v manjših skupinah. Prepričani so še na tej stopnji pogosti.

Učenci so navajeni, da dejavnosti, ki zahtevajo miselne procese, v razredu prekinemo z različnimi gibalnimi nalogami. Tudi Kathy Paterson (2008) v knjigi *55 izzivov poučevanja* navaja ogromno

zanimivih orodij. Orodja so v razredu zelo učinkovita. Učenci se umirijo, sprostijo in se nato zopet lažje lotijo dela. Med dejavnosti vključimo različne uganke, igro Simon pravi, ples ledene kocke ... Delo mora biti razgibano, zanimivo. Ob pričetku dejavnosti moramo pritegniti pozornost.

Izbiramo različne iztočnice. Pomembno je, da se učenci na iztočnico navadijo in da z dejavnostjo ne nadaljujemo, dokler niso vsi umirjeni in pozorni. Iztočnico otrokom vedno predstavimo. Ko jo uporabljamo, smo dosledni. Kot sem omenila, sama uporabljam različne iztočnice. Včasih le dvignem roko, govoriti začnem šepetaje, zazvonim z zvončkom, s prstki se igramo lučke in svečke, štejemo od tri do ena, ritmično ploskamo ... Učinek je izreden, a moramo biti pri tem dosledni.

Otrokom zelo veliko pomeni vzpodbuda, pohvala. Večini otrok je učitelj vzor, zato jim njegova pohvala in lepa beseda pomenita veliko. Primerilo se mi je tudi, da mamica na pogovornih urah skoraj ni mogla verjeti, da je njena hči pri pouku motivirana, zavzeta, radovedna. Mama jo je opisala kot zelo živahno in doma nemotivirano za delo. Po razgovoru z mano jo je začela opazovati v drugačni luči.

2 Izzivi v oddelku

Poučujem v 1. triadi. Trenutno poučujem v 2. razredu. V oddelku imam 25 nadobudnih učencev. Tudi prejšnja generacija učencev, ki sem jo poučevala, je bila enako številčna. Poučevala sem jih od 1. do 3. razreda. Že ob koncu šolskega leta se pripravim na naslednje šolsko leto. Sama imam še danes v spominu svoj 1. šolski dan in svoje občutke, ki so me tisti dan prevevali. Tudi moja otroka sta prvi dan zelo ponosno vstopila v hram učenosti in ga še danes zelo rada obiskujeta. Tudi njima so se vtisnili v spomin drobni spomini, posamezne besede njune učiteljice, darilce, ki sta ga prejela. Tudi zato se

zavedam, da je vzpodbudno okolje za otroka zelo pomembno že od prve sekunde naprej. Trudim se, da to vzpodbudno okolje ustvarjam za vse učence, saj so le v takem okolju lahko uspešni.

S sodelavkami že v avgustu poskrbimo za to, da na hodnikih pripravimo razstave in primerno dekoracijo za pričetek šolskega leta. Učenec se zagotovo bolje počuti v takšnih prostorih.

Veliko vlogo pri ustvarjanju spodbudnega učnega okolja ima tudi socialno okolje. Pri opredelitvi socialnega okolja izhajamo iz temeljnih predpostavk socialnega in moralnega razvoja otrok, značilnega za zgodnje, srednje in pozno otroštvo ter mladostništvo, torej za obdobje, ki zajema starost učencev v devetletni šoli (od 6. do 15. leta) (Pevce Semec 2009).

Učenci prihajajo iz različnih okolij. Moramo jih dobro spoznati. V svoji praksi sem večkrat poučevala velike razrede. Pomembno je, da razred obvladamo. To pomeni, da dobro spoznamo učence, vzpostavimo očesni stik, smo dobro pripravljeni, poklicno usposobljeni ... To je le nekaj točk. Nikoli ni nekega učinkovitega skrivnega recepta. Metode in oblike dela, ki so uspešne pri delu v nekem oddelku, ni nujno, da bodo uspešne v drugem. Vsak učenec je učenec zase. Ne moremo najti dveh enakih posameznikov. Vse te razlike med posamezniki pa imajo velik vpliv na učenje.

Pred 25-imi leti, ko sem pričela poučevati, je bil način poučevanja drugačen. Danes preživijo otroci s svojimi starši manj časa, kot so ga nekoč. Kar ne-

kaj otrok pride zgodaj zjutraj v jutranje varstvo in domov odhaja okrog 15.30. V šoli preživijo večino dneva. Velik vpliv imajo tudi televizija, internet in mobilna telefonija. Pojavlja se vse večji individualizem. Spoštovanja je tudi manj. Zato velik poudarek v razredu posvečam odnosom.

Pogovor z otrokom je zelo pomemben. Otroci nam morajo zaupati. V oddelku se trudim, da ustvarim odprt odnos. Ko učenci čutijo, da jih poslušamo, da prisluhnejo njihovi pripovedi tudi sošolci, jim to ogromno pomeni. V številčnem oddelku moramo paziti, da dobijo besedo vsi. Uporabljam različne strategije. Včasih posameznike kar izštejem. V razredu imamo tudi posodico z imeni otrok, ki so zapisana na kartončku. Ob določenih igrah, predstavah, ponavljanju, preverjanju ime kar izžrebamo. Ko so izžrebani vsi, kartončke z imeni vrnemo v posodico in zopet se lahko lotimo žrebanja. Otroci uživajo in komaj čakajo, kdaj bodo izžrebani. Pomembno je, da se tudi naučijo počakati, če sošolec potrebuje nekaj trenutkov, da pove odgovor. Včasih učenci potrebujejo nekaj časa, da počakajo, da pove odgovor tudi »molčeči učenec«. Je pa nujno, da se tega naučijo in da so strpni.

3 Vloga razrednika

Kot pravi Grgurevič (2001), je razrednik vez med šolo in domom.

Ker sem profesorica razrednega pouka, sem vsako leto tudi razredničarka. Še vedno se spomnim svoje prve generacije učencev in odgovornosti, ki sem se je zavedala v mesecu septembru, ko sem vstopila v razred. Imela sem obilo svežega znanja,

mnogo teorije v svojih sivih celicah, poznala sem zakonodajo, pravilnike ... Vseeno pa sem se zavedala, da je delo v oddelku posebna odgovornost in velik izziv. Ponosna sem bila, ko sem spoznala svoje učence, ko sem iskala njihova močna področja in ko smo skupaj z otroki in starši delali v dobro otroka. V veliko veselje mi je, ko srečam svoje nekdanje učence. Nemalokrat tudi že poučujem otroke svojih učencev.

Oblike sodelovanja s starši so določene. Nekatere so pogostejše, nekatere manj, vse pa so zelo pomembne. Na roditelske sestanke in pogovorne ure se dobro pripravim. Vsi datumi so določeni z Letnim delovnim načrtom šole. Starši pa se po potrebi dogovorijo z mano tudi za kakšen dodaten termin. Dogovorjeni smo, da nejasnosti, težave rešujemo sproti. Pomembna je tudi dobra komunikacija v kolektivu oz. oddelčnem učiteljskem zboru. V teh časih je komunikacija s starši zelo pomembna. Informacije se morajo prenašati hitro. Obveščanje v obeh smereh mora potekati hitro.

Biti razrednik ni lahko. Tudi zaradi ukrepov v času koronavirusa ima razrednik pomembno vlogo. Izživi pri pouku na daljavo so bili na začetku epidemije izzivi za učitelje, otroke in starše. Delo v spletnih učilnicah na samem začetku ni bilo enostavno, sploh pri učencih 1. triade. Vseeno pa je hitro steklo. Učitelji smo bili, kot tudi vsi ostali, v novi situaciji. Čez noč je bilo potrebno najti nove pristope. Na razpolago je bilo mnogo izobraževanj, ki sem se jih udeleževala. Enako aktivne so bile moje sodelavke. Veliko smo sodelovali tudi v strokovnih aktivnih. Vse smo se udeleževale različnih delavnic in seminarjev, povezanih s poukom na daljavo. Pomembno je tudi, da učenec dobi kvalitetno povratno informacijo. Tudi tu na ravni šole strokovni delavci aktivno sledimo novostim in se udeležujemo seminarjev.

4 Zaključek

Vsi si želimo biti ustvarjalni. Tako odrasli kot otroci. Pomembno je, da smo ustvarjalni in da si ne postavljamo meja. Kot vemo, so meje le v naši glavi.

Preveč ljudi verjame, da je ustvarjalnost nadarjenost, s katero se nekateri rodijo, ostali pa jim lahko samo zavidajo. To je negativna naravnost, ki je popolnoma napačna. Ustvarjalnost je veščina, ki se je lahko naučimo, jo razvijemo in uporabljamo (De Bono 2016).

Izzivov se lahko učitelji lotimo le z veliko mero ustvarjalnosti. To je poklic, za katerega je pomembno, da se izobražujemo, raziskujemo, imeti pa moramo tudi poseben čut. Svoje znanje moramo nadgrajevati. Poučevanje je izziv, ki se nikoli ne konča. Tudi učitelji smo učenci. Potrebno je, da iščemo vedno nove izzive v poučevanju. Ne smemo stagnirati. V razredu moramo biti dober učitelj vsakemu učencu. Vsakemu posamezniku moramo ustvariti vzpodbudno učno okolje. Ni enostavno, je pa zelo pomembno. Pomembno je tudi, da učitelj spremlja strokovno literaturo, novosti ... Knjižnica je na šoli kar osrednji prostor. Poskrbeti pa moramo tudi zase, da ne izgorimo. Ustvariti je potrebno spodbudno učno okolje, potrebno se je izobraževati in svoje izkušnje nadgrajevati. Odgovornost, ki jo imamo v razredu, je namreč zelo velika.

Viri in literatura

- De Bono, E. (2016): *Kako imeti ustvarjalne ideje*. Ljubljana: Nastja Mulej.
 Paterson, K. (2008): *55 izzivov poučevanja*. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
 Pevec Semec, K. (2009): *Spodbudno učno okolje v kurikulumni prenovi*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
 Žagar, D., Brajša, P., Žemva, B., Kunstelj, A., Grgurevič, J. in Guzelj, E. (2001): *Razrednik – vloga, delo in odgovornost*. Ljubljana: Jutro.

TMS TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE

- Tehniški dan na daljavo in spletne delavnice
- Delavnice na vaši šoli
- Dnevi znanosti in tehnike
- Programi za vrste, učence in dijake
- Poizkusi Nikole Tesle in demonstracije
- Tehniški, naravoslovni in kulturni dnevi

Z raznolikimi programi in bogatimi izkušnjami bomo zagotovo popestrili in dopolnili vaše učne ure. Obiščite Tehniški muzej Slovenije v Bistri ter Muzej pošte in telekomunikacij v Polhovem Gradcu!

www.tms.si
programi@tms.si